

Satakunnan Hyvinvointialue

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimialue
12.4.2024

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	2
2	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuva	3
3	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Satakunnan hyvinvointialueella.....	9
3.1	Perhekeskustoiminta	9
3.2	Lastensuojelu.....	13
3.2.1	Lastensuojelun avohuolto.....	13
3.2.2	Lastensuojelun sijaishuolto.....	14
3.2.3	Lastensuojelun jälkihuolto	14
3.2.4	Lastensuojelun laitostoiminta (hyvinvointialueen omat palvelut)	15
3.2.5	Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö.....	15
3.3	Osallisuus.....	15
3.4	Yhteistyö eri tahojen kanssa	18
3.4.1	Yhteistyö 3. sektorin kanssa.....	18
3.4.2	Yhteistyö kuntien kanssa	18
3.4.3	Yhteistyö poliisin kanssa	19
3.4.4	Yhteistyö HYTE-yksikön kanssa	19
3.4.5	Yhteistyö hankkeiden kanssa	20
3.4.6	Yhteistyö aikuisten toimialueen kanssa	20
3.4.7	Yhteistyö lasten- ja nuorisopsykiatrian kanssa	23
3.4.8	Yhteistyö yritysten kanssa.....	23
4	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta.....	24

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu lastensuojelulain 12 §, jossa hyvinvointialueen on laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Satakunnan hyvinvointialueella ensimmäinen alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan vuosille 2024–2025. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa hyvinvointialueen laajaa hyvinvointikertomusta ja suunnitelmaa, ja sen tavoitteena on tukea lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä.

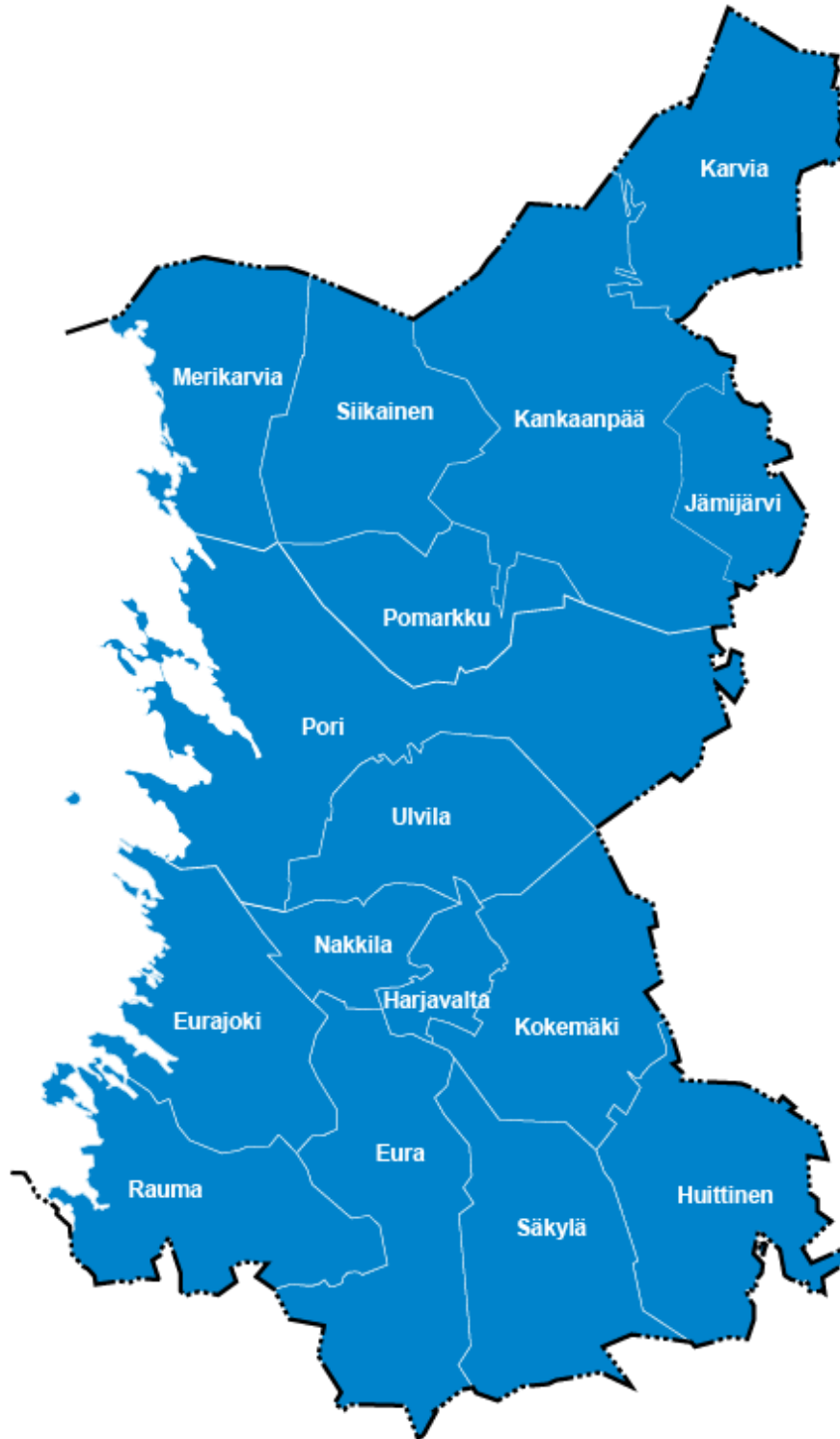
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelu perustuu tiettyihin kansallisiin ja paikallisiin dokumentteihin. Kansallisen lapsistrategian näkökulmasta hyvinvointisuunnitelmassa korostuvat lapsen osallisuuden vahvistaminen, eriarvoisuuden torjunta sekä lasten, nuorten ja perheiden tarpeita vastaavien palvelujen vahvistaminen. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteet pohjautuvat lapsen edun, syrjimättömyyden ja lapsen näkemysten huomioimiseen. Ohjaavina dokumentteina toimivat myös Satakunnan hyvinvointialueen strategia ja arvot: palvelemme yhdenvertaisesti, kohtaamme inhimillisesti, toimimme ammatillisesti ja uudistamme vastuullisesti.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisältää tietoa satakuntalaisten lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta, hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista. Suunnitelman sisältää tiedot myös lastensuojelun tarpeesta, lastensuojeluun varattavista voimavaroista ja lastensuojelun palvelujärjestelmästä. Suunnitelmassa kuvataan yhteistyötä alueen eri viranomaisten sekä lasten ja nuorten palveluita tuottavien tahojen välillä. Suunnitelmaan on laadittu yhdessä yhteistyötahojen kanssa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta.

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnasta on vastannut lasten, nuorten ja perheiden (LNP) palveluiden vastuualuejohtajat ja vastuuyksikön päälliköt.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuva

Satakunnassa oli 2022 lapsia ja nuoria (alle 18-vuotiaita) 17,2 % väestöstä, eli noin 36 500 lasta tai nuorta. Oheisesta taulukosta näkyy miten lasten ja nuorten määrä jakautuu Satakunnan eri kuntiin ja kaupungeihin. Väkiluvultaan muutenkin isoimmissa kunnissa ja kaupungeissa myös lasten ja nuorten määrä on selkeästi isompi kuin pienemmissä kunnissa.

Kartta: Satakunnan kunnat (Hyvinvointialueen viestintä, 20.2.2024).

Kunta	0–17-vuotiaat	Eura	2044
-------	---------------	------	------

Eurajoki	1837
Harjavalta	1107
Huittinen	1640
Jämijärvi	289
Kankaanpää	2129
Karvia	341
Kokemäki	1098
Merikarvia	516
Nakkila	895
Pomarkku	339
Pori	13958
Rauma	6568
Siikainen	181
Säkylä	1016
Ulvila	2506

Eura	78
Eurajoki	70
Harjavalta	48
Huittinen	72
Jämijärvi	9
Kankaanpää	90
Karvia	16
Kokemäki	47
Merikarvia	14
Nakkila	22
Pomarkku	16
Pori	591
Rauma	261
Siikainen	4
Säkylä	35
Ulvila	107

Kunta Elävänä syntyneet 2022

Satakunnan hyvinvointialueella syntyvien lasten määrä on tippunut tasaisesti jo pidemmän ajan. Satakunnan alueella alle 18-vuotiaiden määrä on pudonnut 10 vuodessa noin 10 000 lapsella/nuorella. Osassa Satakunnan hyvinvointialueen kunnista syntyvyys on jäänyt hyvin pieneksi ja lasten suhteellinen osuus kunnan väestöstä on pieni, jolloin myös huoltosuhde on kasvanut korkeaksi. Vuonna 2022 koko Satakunnan huoltosuhde oli 73,5 %.

Vuonna 2022 Satakunnassa syntyi yhteensä 1480 lasta, kun 20 vuotta aiemmin vuonna 2002 lapsia syntyi Satakunnassa 2168. Laskeva suunta näyttää yhä jatkuvan sillä vuonna 2023 Satakunnassa syntyi 1385 lasta eli lähes sata lasta vähemmän edellisvuoteen verrattuna.

Satakunnan hyvinvointialueella oli vuonna 2022 lapsiperheitä 19 842, joista 4751 (23,9 %) oli yhden vanhemman perheitä. Eniten lapsiperheitä asui Porin seudulla ja vähiten Pohjois-Satakunnassa. Kuntakohtaisesti tarkasteltuna ns. lapsivoittoisia kuntia (alle 14-vuotiaiden määrä yli 60 % 0–28-vuotiaista) löytyi Satakunnan alueelta vain yksi, Merikarvia. Porissa 0–14-vuotiaiden määrä on jopa alle puolet nuorten määrästä ja Raumallakin aika tasan puolet.

Kymmenen suurinta kaupunkia Suomessa saivat kuitenkin muuttovoittoa ja näiden joukossa oli myös Pori (+537). Muuttovoitto perustuu maahanmuuton lisääntymiseen.

Satakunnan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmassa seuraavat aiheet on nostettu lasten ja nuorten hyvinvoinnin huolenaiheiksi ja onnistumisiksi:

HUOLENAIHEET

- Lasten ja nuorten elintavat ovat heikentyneet
  - Noin kolmasosa lapsista ja nuorista on ylipainoisia (ml. lihavuus), mikä on maan korkeinta kaikissa ikäryhmissä
  - Yli neljäsosa jokaisen luokka-asteen oppilaasta kokeen terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi
  - Sähkösavukkeiden käyttö on lisääntynyt

- Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien elintavat ovat heikkomat kuin lukiolaisten
- Kokemus omasta osallisuudesta ja mielen hyvinvointi ovat heikentyneet
  - Lasten ja nuorten erittäin heikko osallisuuden kokemus on lisääntynyt.
  - Kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kokevien lasten ja nuorten määrässä on merkittävä kasvu niin Satakunnassa kuin koko maassa.
  - Kokemukset vahvasta positiivisesta mielenterveydestä ovat laskussa
- Turvattomuuden kokemus on kasvanut
  - Nuoret kokevat aiempaa enemmän turvattomuutta, kuten kiusaamista ja seksuaalista häirintää
  - Myös vanhemman liiallinen juominen aiheuttaa huolta satakuntalaisissa nuorissa

ONNISTUMISET

- Vähintään tunnin päivässä liikkuvien lasten ja nuorten osuus on kasvanut vuodesta 2021. Pojat liikkuvat tyttöjä yleisemmin.
- Lasten ja nuorten huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö on pitkällä aikavälillä tarkasteltuna vähentynyt tai vähintäänkin tasaantunut.
- Nuorisotyöttömien määrä on Satakunnassa laskusuunnassa. Vuodesta 2017 vuoteen 2022 laskua nuorisotyöttömyydessä on ollut 22,67 %.

Lasten ja nuorten elintavat

Kouluterveyskysely 2023 mukaan 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä 42,3 % ja pojista 39,4 % ei kokenut painoan sopivaksi. Kouluterveyskyselyn mukaan 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä 19,9 % ja pojista 28,7 % olivat painoindeksin perusteella ylipainoisia. Kyselyn perusteella ylipainoisuus on yleisempää Satakunnassa kaikissa opiskelijaryhmissä koko maan arvoihin verrattuna.

Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan alle puolet 4.- ja 5.-luokkalaisista satakuntalaisista lapsista liikkuu vähintään tunnin päivässä (41,3 %). Mitä vanhemmaksi lapset tulevat, sitä pienemmäksi vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus muuttuu. Ammattikoululaisista vain 17 % liikkuu vähintään tunnin päivässä. Yleisesti pojat liikkuvat tyttöjä enemmän.

Suurin osa (melkein 90 %) 4.- ja 5.-luokkalaisista satakuntalaisista lapsista kokee terveydentilansa hyväksi. Noin 10 % lapsista koki, ettei nuku tarpeeksi.

Päihteiden käyttö on vielä suhteellisen harvinaista 4.- ja 5.-luokkalaisten keskuudessa. Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan noin 4 % oli käyttänyt sähkösavuketta vähintään kerran, 1,7 % oli nuuskannut vähintään kerran ja 2,6 % oli tupakoinut vähintään kerran. Vanhempien oppilaiden keskuudessa päihteiden käyttö on yleisempään ja varsinkin tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeen käytön osalta. Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan jopa 64 % ammattikoulun oppilaista on käyttänyt tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran. Yläasteella vastaava luku on 38,2 % ja lukiossa 41,1 %. Päihteidenkäyttö on vastausten perusteella usein yleisempää pojilla kuin tytöillä.

Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan päihteiden käyttö on muutoinkin yleisempää ammattikoululaisilla kuin lukiolaisilla tai peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisilla.

Alakouluikäisten vastausten mukaan vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö on aiheuttanut haittaa harvoin (2,3 %). Tytöt vastasivat poikia useammin vanhempien päihteiden käytön aiheuttaneen haittaa. Myös vanhempien lasten vastauksissa tytöt kokivat vanhempien alkoholin käytöstä useammin aiheutuneen haittaa kuin pojat. Esimerkiksi ammattikoululaisista 13,2 % tytöistä, mutta vain 3,2 % pojista oli kokenut vanhempien alkoholin käytöstä haittaa.

Lasten ja nuorten mielen hyvinvointi

Satakuntalaisista 4.- ja 5.-luokkalaisista lapsista melkein 90 % harrastaa jotain vähintään yhtenä päivänä viikossa. Pojat ovat hieman ahkerampia harrastajia kuin tytöt.

4.- ja 5.-luokkalaisista noin 40 % oli kokenut kiusaamista jossain vaiheessa lukukauden aikana ja noin 20 % oli osallistunut muiden kiusaamiseen. Seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä oli kokenut noin 11 % vastanneista lapsista.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus

Kouluterveyskyselyn mukaan tytöt kokevat selkeästi poikia enemmän kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kaikissa kyselyryhmissä. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta indikoivat mm. hermostuneisuuden ja ahdistuneisuuden tunne, vaikeus rentoutua, pelko siitä, että jotain kauheaa saattaisi tapahtua sekä liiallinen huolestuneisuus erilaisista asioista.

	Peruskoulun 8. ja 9. lk.	Lukio	Ammatillinen oppilaitos
tytöt	34,2 %	29,3 %	29,7 %
pojat	7,6 %	9,3 %	6,3 %

Sosiaalinen ahdistuneisuus

Tytöt kärsivät selkeästi enemmän myös sosiaalisesta ahdistuneisuudesta kuin pojat, ja jopa yli puolet 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä kärsii kouluterveyskyselyn 2023 mukaan sosiaalisesta ahdistuneisuudesta. Sosiaalista ahdistuneista indikoivat mm. Asioiden välttäminen nolostumisen pelosta johtuen, huomion keskipisteeksi joutumisen välttäminen ja se, että nolostuminen on pahimpia pelkoja.

	Peruskoulu 8. ja 9. lk.	Lukio	Ammatillinen oppilaitos
tytöt	54,3 %	50,9 %	43,3 %
pojat	22,2 %	24,3 %	18,3 %

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä %

Suurin osa kouluterveyskyselyn vastaajista ovat tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä. Taas tytöt ovat kyselyn perusteella elämäänsä vähemmän tyytyväisiä kuin pojat. Pojista lähes 80 % on tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä, kun tytöistä tyytyväisiä elämäänsä on noin 56–60 %. Erittäin tyytyväisiä elämäänsä on pojista noin kolmannes ja tytöistä noin 7–13 %.

	Peruskoulu 8. ja 9. lk.	Lukio	Ammatillinen oppilaitos
tytöt	55,6 %	60,1 %	57,9 %
pojat	78,2 %	78,8 %	78,8 %

Erittäin tyytyväinen elämäänsä

	Peruskoulu 8. ja 9. lk.	Lukio	Ammatillinen oppilaitos
tytöt	12,5 %	6,6 %	12,7 %
pojat	35,5 %	25,3 %	34,5 %

Perheiden taloudellinen tilanne

Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan noin 30–40 % nuorista kokee perheen taloudellisen tilanteen kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi.

Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi

	Peruskoulu 8. ja 9. lk.	Lukio	Ammatillinen oppilaitos
tytöt	41,1 %	39,4 %	43,5 %
pojat	29,5 %	30,0 %	36,2 %

Lounais-Suomen alueen nuorten elinlokatsaus 2023 mukaan nuorten ja lapsiperheiden toimeentulo on tärkeä ja olennainen asia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnissa. Taloudellinen tilanne vaikuttaa muun muassa lapsiperheiden ja nuorten vapaa-ajan harrasteisiin. Kouluttautumisen kannalta maksuton toisen asteen koulutus vähentää koulutuseroja, kun pääsee kouluttautumaan huolimatta siitä, onko varakas vai ei. Lapsiperheistä 7,2 % oli saanut toimeentulotukea vuonna 2022. Satakunnan alle 18-vuotiaista 11,7 % eli reilu 4200, kuuluivat pienituloisiin kotitalouksiin. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon mediaanista kunakin vuonna.

Pienituloisuusaste kertoo pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden määrän prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Mittari kuvaa väestön asemaa suhteellisella tulojakaumalla. Mikäli alle 18-vuotiaiden pienituloisuusaste on korkeampi kuin väestön yleinen pienituloisuusaste, tällöin lapsiperheiden suhteellinen tuloasema on keskimääräistä huonompi. Maakuntatasolla eroja ei paljon ole, mutta kunnittaista vaihtelua on paljon. Erityisesti Satakunnassa Karvian kunnassa pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden määrä on noussut reilusti vuosien 2020 ja 2021 välillä. Satakunnan suurin kaupunki Pori on vain vähän yli maakunnan keskiarvon. Satakunnassa vähiten pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvia alle 18-vuotiaita löytyy Eurajoelta, jossa heitä on selvästi vähemmän kuin maakunnassa keskimäärin.

Nuorten toimeentulo Satakunnassa ikäjakaumassa 18–24-vuotiaista toimeentulotukea saaneista nuorista vuonna 2021 oli 3 % Varsinais-Suomea enemmän. Maakuntien sisällä kunta-kohtaiset erot ovat todella suuret. Vuoden 2021 osalta eniten toimeentulotukea saaneita 18–24-vuotiaita oli Satakunnan osalta Harjavallassa (29,2 %) ja Kokemäellä (21,8 %). Paras

tilanne vuonna 2021 nuorten toimeentulotuen osalta Satakunnassa oli Karvian kunnassa (4,5 %).

Nuoret ja turvallisuuden kokemus

”Ikätoverien tekemällä väkivallalla on muun väkivallan tavoin kielteisiä seurauksia niin uhrin kuin tekijän mielenterveydelle ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Myös koulukiusaaminen on väkivaltaa, jolla on vakavia terveysvaikutuksia. Koulukiusaamisella on tunnistettu yhteys muun muassa nuorten itsetuhoiseen käyttäytymiseen”. (THL)

THL:n vuoden 2021 Kouluterveyskyselyn mukaan viimeisen vuoden aikana 16 % peruskoulun 8. ja 9. luokkia käyvistä nuorista oli kokenut fyysistä uhkaa. Mitä vanhemmasta lapsesta on kyse, sitä useammin nuoreen kohdistuvan väkivallan tekijä on ikätoveri. Yhdeksännen luokan oppilaille tehdyn Nuorisoriikollisuuskyselyn (2020) mukaan nuoriin kohdistivat fyysistä väkivaltaa yleisimmin sisarukset (11 %), kaverit (11 %) tai muut tutut nuoret (7 %). Nuorten seurusteluhteissa väkivaltaa esiintyy melko harvoin (2 %). Näinä koronan jälkeisinä aikoina kasvaaneesta uutisoinnista huolimatta on hyvä todeta, että suhteessa nuorten määrään, vakava väkivalta on silti edelleen erittäin harvinaista.

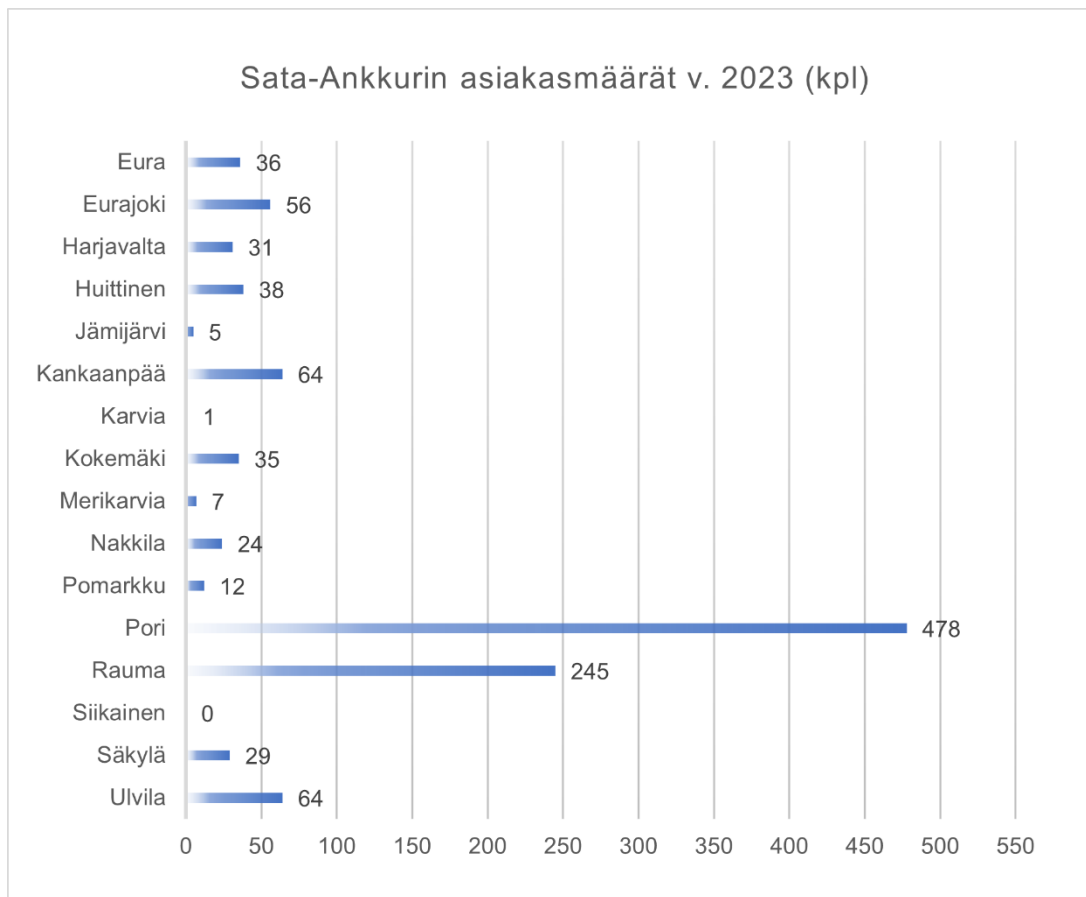
Kokemus osattomuudesta ja syrjäytymisestä on nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen ja oirehoidinnan taustalla. Syrjäytyminen ja pahoinvointi ovat monen nuoren kohdalla usein ylisukupolvista ja periytyvää. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimuksissa on todettu, että koulutuksen ulkopuolelle jääminen lisää nuoren todennäköisyyttä tulla tuomituksi käräjäoikeudessa peruskoulun päättymistä seuraavien viiden vuoden aikana. Nuorisoriikollisuuden ehkäiseminen vaatii monialaista yhteistyötä sekä varhaisia toimenpiteitä.

Ankkuritoiminnan tavoitteena on toimia ennaltaehkäisevästi ja puuttua tilanteeseen jo siinä vaiheessa, kun varsinaista rikosilmoitusta ei ole vielä tehty. Satakunnan Ankkuritiimien mukaan heidän asiakkaansa ovat vuosi vuodelta nuorempia. Vuonna 2023 pohjoisen tiimin alueella pahoinpitelyihin osallisia oli ensi kertaa enemmän kuin näpistyksiin osallisia ja laittomien uhkausten määrä nousi selkeästi ja ohitti vahingonteot.

Vuonna 2023 Ankkuritoiminnassa Satakunnassa tuli erityisesti esiin kaksi ilmiötä:

- Nöyryytysväkivalta, jossa uhria käskytetään polvilleen, käsketään pyytämään anteeksi, mahdollisesti pahoinpidellään ja viedään jotain tavaraa tai vaatteita
- Sähkötupakka eli vape eli buffi. Ankkurin käsittelyssä nuorin myyjä ollut 12-vuotias. Nuorten suosimat vapet ovat kaikki laittomia niin alaikäisille kuin aikuisillekin. Sisältävät todella paljon nikotiinia, eikä muusta sisällöstä voi olla mitenkään varma.

Kuvassa tilasto Sata-Ankkurin asiakasmääristä koko Satakunnan alueelta:

Ennaltaehkäiseviä palveluja ovat pienten lasten ja perheiden osalta esimerkiksi neuvolapalvelut, koulun mahdollistamat palvelut, kuten kouluterveydenhuolto ja kuraattoripalvelut sekä nuorten arjessa läheisesti toimivat nuorisotoimen sekä kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palvelut.

Toimijoita on paljon, joten tarvitaan yhteistä tietoa, keskustelua ja suunnittelua – ja myös toimenpiteitä ja niiden vastuuttamista. Lisäksi tärkein, nuoret itse, tulee myös nähdä osana ratkaisua ja heidät tulee ottaa mukaan, osallistaa keskusteluihin ja yhteisesti sovittaviin ratkaisuihin ja toimenpiteisiin.

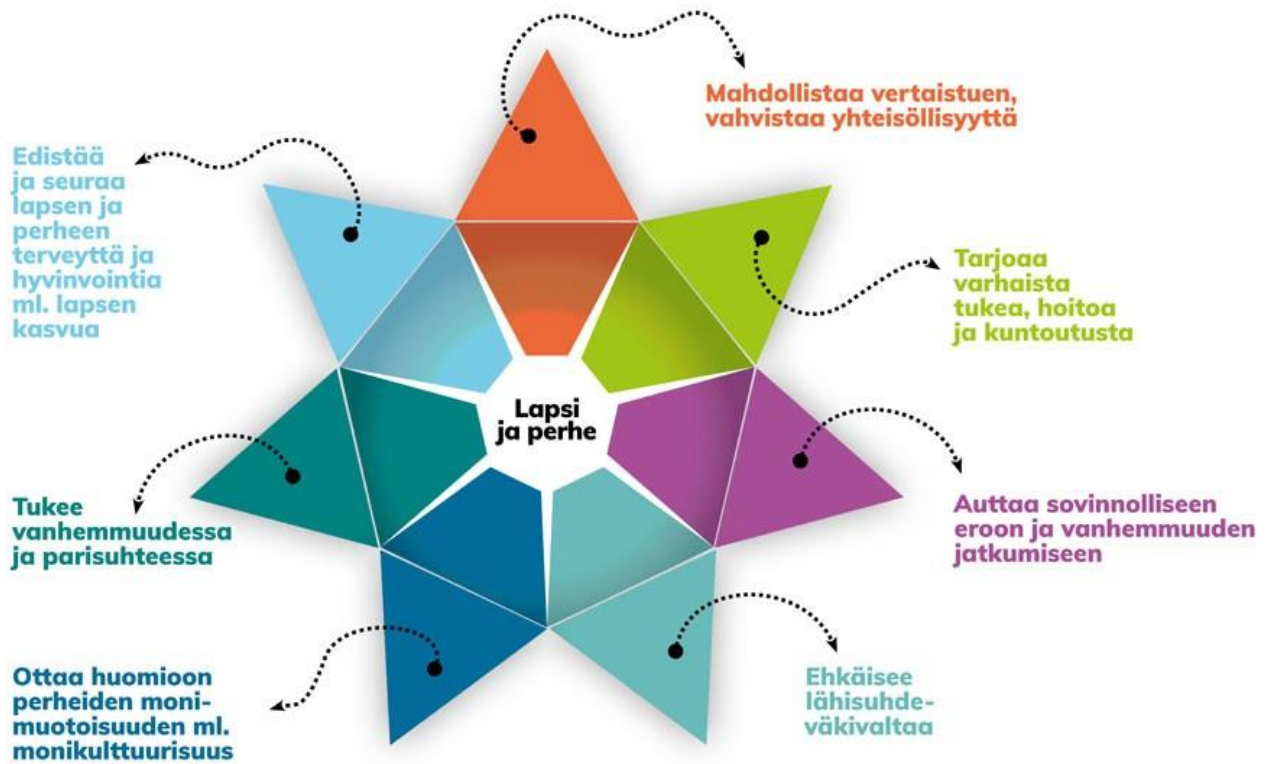
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Satakunnan hyvinvointialueella

Perhekeskustoiminta

Perhekeskuksella tarkoitetaan palveluverkostoa, joka tarjoaa varhaista tukea sekä vastaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja avun tarpeisiin. Perhekeskus voi toimia verkostomaisena, fyysisessä toimipisteessä tai sähköisen perhekeskuksen muodossa. Perhekeskus on yhteen sovitettu palvelukokonaisuus, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatun hyvinvointia, kasvua ja kehitystä edistävän toiminnan sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut. Perhekeskuksen palvelut toimivat ja niitä johdetaan yhtenä kokonaisuutena.

Perhekeskuksen palvelukokonaisuuteen kuuluu neuvolapalvelut eli äitiys-, lasten- ja seksuaaliterveysneuvola. Opiskeluhuollon palvelut ovat osa perhekeskustoimintaa ja tämä tarkoittaa koulu-, ja opiskeluterveydenhuoltoa, psykologi- ja kuraattoritoimintaa. Lapsiperheiden sosiaalipalveluihin kuuluu mm. sosiaalityö, sosiaaliohjaus, perhetyö, lapsiperheiden kotipalvelu, tukisuhdetoiminta ja kasvatus- ja perheneuvonta. Perhekeskuksiin kuuluu myös lasten ja nuorten perustason kuntoutuspalvelut kuten puheterapia, toimintaterapia ja fysioterapia. Perheoikeudelliset palvelut ovat osa perhekeskuksen palvelukokonaisuutta, samoin kuin lasten ja nuorten päihde- ja mielenterveystyö. Satakunnan hyvinvointialueella myös Ankkuritoiminta kuuluu perhekeskuskokonaisuuden alle.

Perhekeskuksen tehtävät sekä perhekeskuksen toimintakokonaisuus on kuvattu alla olevissa THL:n laatimissa kuvioissa:

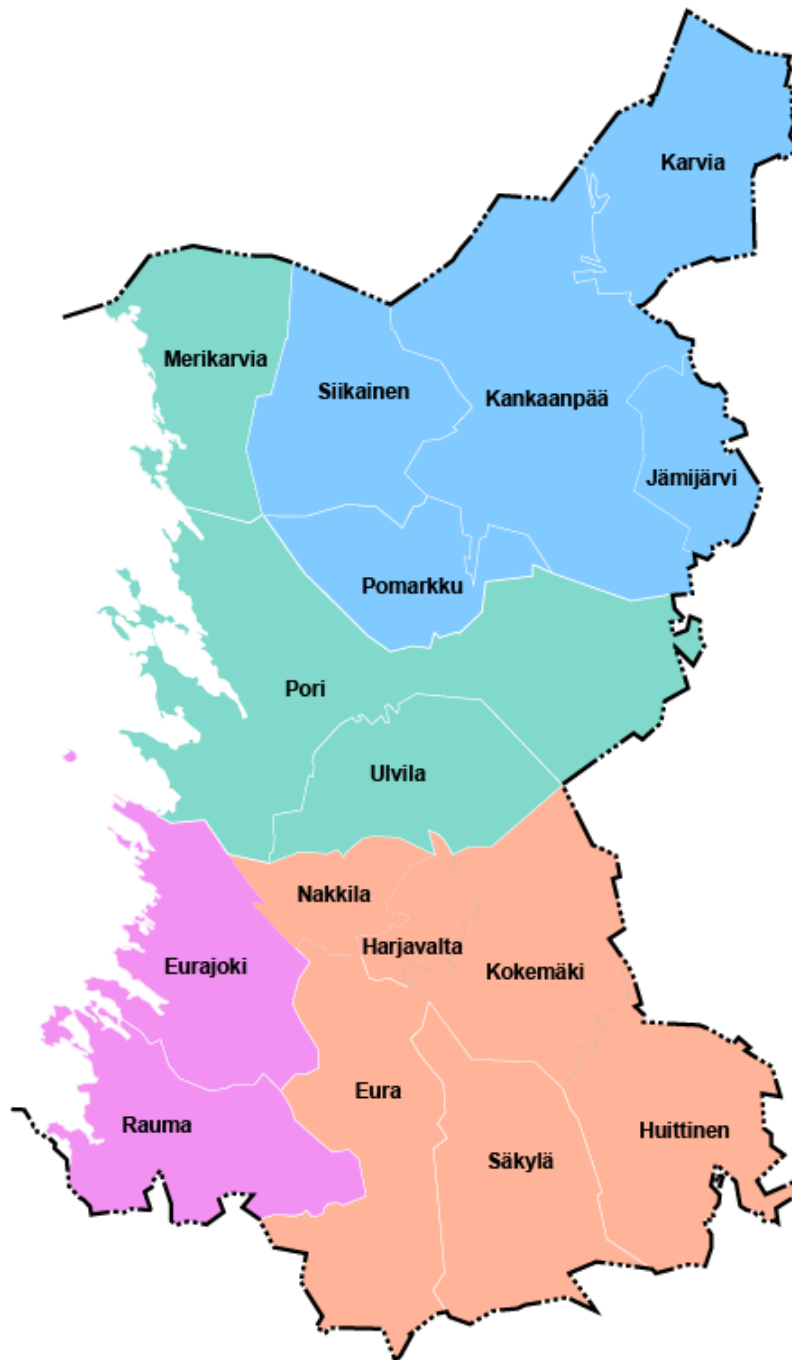

* Puhe-, fysio-, ravitsemus-, ja toimintaterapia

Perhekeskukset kuuluvat peruspalveluiden vastuualueeseen. Satakunnan hyvinvointialue on jaettu neljään perhekeskusalueeseen: perhekeskus Pohjatuuli (Kankaanpää, Jämijärvi, Siikainen, Pomarkku ja Karvia), Lounatuuli (Pori, Ulvila ja Merikarvia), Suvituuli (Harjavalta, Kokemäki, Huittinen, Säskylä, Eura ja Nakkila) ja Etelätuuli (Eurajoki, Rauma). Jokaista johtaa vastuuyksikön päällikkö.

Perhekeskuksien henkilöstöresurssi /htv

Perhekeskus Pohjatuuli	Perhekeskus Lounatuuli	Perhekeskus Suvituuli	Perhekeskus Etelätuuli
n. 42	n. 251	n. 110	n. 110

Perhekeskuksien toimintaa kehitetään koko ajan ja kehittämistyön tavoitteena on perhekeskustoimintamalliin kuuluvien palveluiden yhdenvertainen toteutuminen kaikilla perhekeskusalueilla sekä yhdenmukaiset toimintamallit kaikissa perhekeskuksissa.

Perhekeskukset tekevät tiivistä yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa, kuten kuntien, koulujen, varhaiskasvatuksen, nuorisotoimen, 3. sektorin järjestöjen, seurojen ja yhdistysten, seurakuntien ja yritysten kanssa. Näiden lisäksi yhdyspintatyötä tehdään mm. lastensuojelun, vammaispalvelujen, aikuisten palvelujen, erityis- ja sairaalapalveluiden, kriisi- ja sosiaali-päivystyksen kanssa.

Lastensuojelu

Lastensuojelun kokonaisuus sijoittuu Satakunnan hyvinvointialueella erityispalveluiden vastuualueelle. Pääpaino on lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa (Lastensuojelulaki, 417/2007), jota toteutetaan silloin kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina. Asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto ovat lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua. Lastensuojelussa on käytössä systeeminen työote ja sen keskiössä ovat 17 eri systeemistä tiimiä. Erityispalvelut vastuualue koostuu neljästä vastuuyksiköstä: avohuolto, sijaishuolto, jälkihuolto, laitoshoido sekä Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksiköstä.

Lastensuojelun htv	Avohuolto 92	Sijaishuolto 27	Jälkihuolto 17	Laitos-toiminta 104	Kehittämissyksikkö 3
---------------------------	-----------------	--------------------	-------------------	------------------------	-------------------------

Lastensuojelu on osa lasten, nuorten ja perheiden yhteistyöverkostoa ja linkittyy myös edellä kuvattuun perhekeskusverkostoon.

Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelun asiakkuus alkaa, mikäli sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia sen vuoksi, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat eivätkä turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä, jolloin lapsi on suojelun tarpeessa. Asiakkuus alkaa myös silloin, kun lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään tai perheelle muutoin annetaan lastensuojelulaissa tarkoitettuja palveluita tai muuta tukea ennen kuin palvelutarpeen arviointi valmistuu.

Avohuollossa työ perustuu asiakassuunnitelmiin. Tukitoimina voivat olla esimerkiksi tehostettu perhetyö, tukiperhe, perhekuntoutus, avohuollon sijoitus.

Huostaanotto on viimesijainen keino turvata lapsen hyvinvointi. Lapsi otetaan huostaan silloin, kun lapsen terveys ja kehitys uhkaavat vakavasti vaarantua ja avohuollon toimenpiteet eivät riitä tai ne ovat mahdottomia toteuttaa.

Satakunnassa on avohuollon asiakkuudessa noin 1200 lasta. Vuonna 2022 avohuollon asiakkaiden osuus Satakunnassa oli 4,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä (0–17 –vuotiaat). Luku koko Suomessa oli 4,3 %. Henkilöstöressurssina avohuollossa on 41 sosiaalityöntekijää, 22 sosiaaliohjaajaa, 22 tehostetun perhetyön perhetyöntekijää ja yksi palveluvastaava.

Avohuollossa esihenkilöinä ovat vastuuyksikön päällikkö, neljä johtavaa sosiaalityöntekijää ja tehostetun perhetyön esihenkilö.

Lastensuojelun sijaishuolto

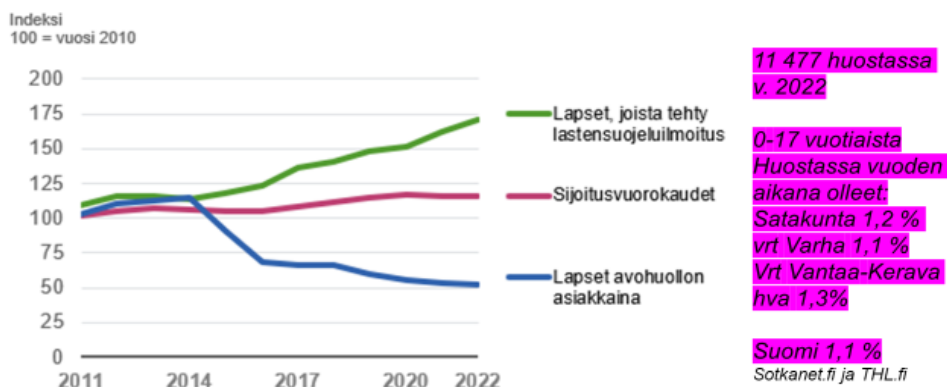
Satakunnan hyvinvointialueella noudatettavassa eriytetyssä lastensuojelussa on määritelty, että avohuollosta asiakkuus siirtyy sijaishuoltoon, kun lapsi on otettu huostaan suostumuspäätöksellä tai hakemuksen kautta hallinto-oikeuden ratkaisulla. Lapsen tarpeiden mukainen sijaishuoltopaikka voi olla sijaisperheessä, ammatillisessa perhekodissa tai laitoksessa. Sijoitus voi tapahtua myös lapsen läheisen luokse. Huostaan otetun lapsen hoito ja kasvatusta on asiakassuunnitelmien tuella tavoitteellista työtä. Myös lapsen vanhemmille laaditaan yhdessä vanhemmuuden monialainen tuen suunnitelma. Huostaanotto on voimassa niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Huostaanotto päättyy kuitenkin viimeistään silloin, kun lapsi tulee täysi-ikäiseksi.

Satakunnassa sijaishuollossa olevien lasten määrä on noin 430, joista noin 2/3 on sijoitettu perhehoitoon ja kolmasosa laitossijoituksiin. Suurin osa laitossijoituksista toteutuu ostoyksiköihin, kustannukset näistä sijoituksista ovat noin 25 miljoonaa vuodessa. Vuonna 2022 huostaan otettujen lasten osuus Satakunnassa oli 1,2 % vastaavan ikäisestä väestöstä (0–17-vuotiaat). Lukema koko Suomessa oli 1,1 %. Sijaishuollossa on 16 sosiaalityöntekijää ja 8 sosiaaliohjaajaa. Lisäksi esihenkilöinä toimivat vastuuyksikön päällikkö ja kaksi johtavaa sosiaalityöntekijää.

Valtakunnallinen näkymä

Lastensuojelun keskeisten tunnuslukujen kehittyminen vuodesta 2010

17.2.2024

18

Lastensuojelun jälkihuolto

Lapselle tai nuorelle syntyy subjektiivinen oikeus jälkihuoltoon joko pitkän avohuollon sijoituksen tai huostaanoton päättymisen jälkeen. Jälkihuollossa tuetaan lasta tai nuorta hänen tarpeensa huomioiden asiakassuunnitelman mukaisesti. Alaikäisen kohdalla kyse on pitkälti kotiutumisen tukemisesta ja täysi-ikäisen kohdalla laajemmasta itsenäistymisen ja aikuistumisen tuesta.

Jälkihuollossa olevien asiakkaiden tarve tuelle on erityisen suuri, sillä useinkaan heillä ei ole sellaisia läheisverkostoja, joihin voisi tukeutua. Myös ylisukupolvisuuden uhka on olemassa. Onnistunut jälkihuolto tuottaa osaltaan aktiivisia ja hyvinvoivia kansalaisia. Satakunnan jälkihuollossa on käytössä muiden työmenetelmien lisäksi myös kokeilevia työmenetelmiä, kuten toiminnallisia ryhmiä ja asiakasraatitoimintaa. Jälkihuollossa pyritään työskentelemään ylisektorisesti eri yhteistyötahojen kanssa, esimerkiksi oppilaitosyhteistyötä on tehostettu.

Jälkihuollossa työskentelee 7 sosiaalityöntekijää ja 8 sosiaaliohjaaja. Lisäksi esihenkilöinä toimivat vastuuyksikön päällikkö ja johtava sosiaalityöntekijä.

1.1.1 Lastensuojelun laitostoiminta (hyvinvointialueen omat palvelut)

Satakunnan hyvinvointialueella on viisi omaa lastensuojelulaitosta, joissa kahdessa on kriisi- ja vastaanotto toimintaan keskittynyt yksikkö. Lisäksi laitostoiminnan kokonaisuuteen kuuluu yksi asumisyksikkö. Lastensuojelulaitosten paikkaluku on 59 ja asumisyksikön 16. Henkilöstö koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä ja jokaisessa laitostyöyksikössä on toiminnasta vastaava esihenkilö. Laitostoiminnan henkilöstöön kuuluu myös lähihoitajista koostuva varahenkilöstä. Laitokset ovat profiloituneet eri tavoin ja eri ikäisille lapsille. Laitostoimintaan sisältyy myös vastaanottoperhetoiminta, jossa perheitä on 11 mutta nykyisellä väestöpohjalla luvun tulisi olla yli 20. Oma palveluna toteutetaan myös perhekuntoutusta, jossa paikkoja on kuudelle perheelle. Oman laitostoiminnan piirissä on noin 25 % sijoitetuista lapsista. Laitostoiminnan, perhekuntoutuksen ja vastaanottoperhetoiminnasta vastaa reilun 100 henkilöstön kokonaisuus ja kokonaisuudesta vastaa vastuuyksikön päällikkö.

Satakunnan hyvinvointialueella on arvioitu, että alueelle olisi tarpeen saada oma vaativan tason lastensuojeluyksikkö ja laitosmuotoista perhekuntoutusta tulisi lisätä omana toimintana.

1.1.2 Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö

Lastensuojelun eri prosessivaiheiden tukena ja kivijalkana toimii Satakunnan hyvinvointialueella lastensuojelun kehittämissyksikkö. Työmuodoista koko lastensuojelua yhdistävänä on systematisoinnin työotteiden koordinointi, koulutus ja kehittäminen hyvinvointialueella. Paljon käytetty työmalli on erityisesti avohuollossa läheissijaisvanhempien kartoitus ja läheiskartoitukset lastensuojelulain mukaisesti. Lastensuojelun edunvalvonnan koordinointi sekä tukiperheiden resurssipankin ylläpito kuuluvat kehittämissyksikön tehtäviin sekä lakisääteisen asiantuntijatyöryhmän koordinointi ja koollekutsuminen. Hyvin keskeinen työ kehittämissyksikössä on kuitenkin sijaisperheiden rekrytointi ja ennakkovalmennus. Tähän liittyy myös sijaisvanhempien täydennyskoulutuksen järjestäminen Varsinais-Suomen ja Satakunnan hyvinvointialueiden kanssa yhteisesti.

Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden vahvistamiseksi kehittämissyksikkö on jo vuosikymmenen ajan koordinoitunut Satanuorten toimintaa. Kehittämissyksikössä on johtava sosiaalityöntekijä, yksi sosiaalityöntekijä sekä sosiaaliohjaaja.

Osallisuus

Yksilön kuulumisessa johonkin, mukana olemisessa, kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemuksessa on kyse osallisuudesta. Sillä on tunnistettu merkitys ja rooli ihmisen hyvinvointiin. Kokemus osallisuudesta on yhteydessä turvallisuuden kokemukseen, tulevaisuuden uskoon sekä yksilön mahdollisuuksiin. Vastaavasti osattomuuden kokemuksella, kuten ohitetuksi tulemisella tai vaikuttamismahdollisuuksien puuttumisella, on tunnistettu olevan useita yksilön hyvinvointia vaarantavia seikkoja, kuten psyykinen kuormittuneisuus, yksinäisyys sekä kokemus eriarvoisuudesta. (Inkinen, Lorentz, Nortamo 2023, s. 5)

- Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen. (Suomen perustuslaki 2§)
- Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon (Suomen perustuslaki 14§)

Hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on **oikeus osallistua ja vaikuttaa** hyvinvointialueen toimintaan. Aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. (Laki hyvinvointialueesta 29 §)

Asukasosallisuus tarkoittaa alueen asukkaan oikeutta osallistua ja vaikuttaa alueensa päätöksentekoon ja palveluihin.

Asiakasosallisuudella tarkoitetaan henkilöiden, asiakkaiden ja asiakasryhmien mahdollisuutta vaikuttaa ja osallistua palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.

Asiakkaan osallisuudella omassa palvelussa tarkoitetaan palveluja käytettävän henkilön oikeutta tulla kuulluksi ja sopia palveluistaan yhteisymmärryksessä ammattihenkilöstön kanssa. (THL)

Osallisuuden viitekehys Satakunnan hyvinvointialueella tarkoittaa yhteisöllisyyttä rakentavaa yhteistyötä, aitoa kuuntelemista, selkeää viestimistä, vastuullista dialogia, uuden oppimista ja yhteistä tapaa toimia.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- Järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
- Selvittämällä asukkaiden ja hyvinvointialueella säännönmukaisesti tai pitempikäisessä asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- Valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin;
- Suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yksi palvelujen käyttäjien kanssa;
- Järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun;
- Tukemalla asukkaiden sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Nuorisovaltuusto on lakisääteinen (Laki hyvinvointialueesta 611/2021) vaikuttamistoimielin nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi. Satakunnan hyvinvointialueen nuorisovaltuustoon, SataNuvaan, voidaan nimetä hakuajankohtana 13–20-vuotias satakuntalainen nuori.

SataNuvan tehtävänä on koota hyvinvointialueen nuorten näkemyksiä laajasti ja tuoda niitä mukaan hyvinvointialueen kehittämistyöhön ja päätöksenteon tueksi. Lisäksi SataNuva kannustaa yhteistyössä kuntien nuorisovaltuustojen kanssa hyvinvointialueen nuoria osallistumaan hyvinvointialueen kehittämiseen. SataNuva tekee yhteistyötä muiden vaikuttamistoimielinten kanssa myös alueellisella tasolla.

SataNuva valmistelee esityksiä ja aloitteita hyvinvointialueen toimielimille ja muille tahoille sekä seuraa niiden käsittelyä ja päätöksentekoa.

Jälkihuollon asiakasraadissa jälkihuollon asiakkailla on mahdollisuus vaikuttaa palveluihin ja antaa palautetta niistä. Asiakasraadin tehtävänä on parantaa palveluja ja ideoida uusia yhteiskehittämisen kautta. Asiakasraadissa voi olla aiheena myös yhteistyötahoihin liittyvät asiat, kuten esimerkiksi nuoren opiskelu toisella asteella ja sitä tukevat asiat. Asiakasraati kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Asiakasraadin kokouksessa on paikalla jälkihuollon nuoria, työntekijöitä ja kutsuttaessa vierailijoita nuorten toiveiden mukaisesti.

Satakunnan jälkihuollon yksikössä on jälkihuollon asiakasnuorille **vertaistuelliset, toiminnalliset ryhmät**. Satakunnan alueella yksi murheellisista luvuista on ollut 16–25-vuotiaiden nuorten syrjäytyminen. Erityisen suuri riski tähän on jo valmiiksi haavoittuvalla asiakasryhmällä jälkihuollon nuoria. Toiminnallisten vertaisryhmien tavoitteena on nuoren oman toimijuuden, osallisuuden ja minäpystyvyyden vahvistaminen. Jälkihuollon työntekijät ovat asiakkaiden rinnalla toimintaa toteuttamassa ja tukemassa. Tavoitteena on arvostava kohtaaminen, jossa kunnioitetaan nuoren omaa asiantuntijuutta elämäntilanteestaan.

Toiminnallisten ryhmien tavoite on mahdollistaa nuorille vertaiskohtaamisia luovassa, rennossa ilmapiirissä, johon sisältyy jonkin verran ohjattua toimintaa mm. luovaa itseilmaisua, kädentaitoja, liikkumista tai luonnossa olemista.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialueen laajennetussa **johtoryhmässä** on nuorten edustaja, samoin kuin **alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä** on sekä opiskelijoiden, että lapsiperheiden huoltajien edustus. Yhteistyössä asiakkaiden edustajien kanssa suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan lasten, nuorten ja perheiden palveluita sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta.

Satanuoria yhdistää kokemus lastensuojelun asiakkuudesta ja halu kehittää lastensuojelua. Satanuoret ovat asiantuntijoita, joilla on omakohtainen kokemus siitä, mitä on olla sijoitettuna lastensuojelulaitoksessa, sijaisperheessä tai asiakkuudesta lastensuojelussa.

Ryhmä on saanut alkunsa yhteistyöstä Pesäpuu ry:n Selviytyjien kanssa vuonna 2013. Satanuoret ovat mukana niin paikallisessa kuin valtakunnallisessa kehittämistoiminnassa.

Satanuoret vastaavat itse kehittämistoiminnasta. Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö tukee ja mahdollistaa nuorten toiminnan. Satanuoret haluavat kehittää lastensuojelua niin, että lasten ja nuorten osallisuus oman elämänsä suunnittelussa ja päätöksenteossa vahvistuu. Satanuoret kokoontuvat Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön tiloissa säännöllisesti. Kehittämiskohteet nousevat nuorten omista kokemuksista ja hyvinvointialueen työntekijöiden aloitteista. Satanuoret osallistuvat kokemusasiantuntijoina koulutuksiin, työntekijöiden tapaamisiin ja tilaisuuksiin, joissa kaivataan kokemuksen ääntä. Satanuorilla on halu vaikuttaa siihen, että tulevaisuudessa lastensuojelu toimisi yhä paremmin lasten ja nuorten apuna.

Yhteistyö eri tahojen kanssa

Yhteistyö 3. sektorin kanssa

Perhekeskukset tekevät yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden sekä seurakunnan kanssa. Yhteistyö lisää ja vahvistaa lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnattua ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia edistävää toimintaa sekä varhaisen tuen palveluita alueella matalalla kynnyksellä. Yhteistyön avulla voidaan muun muassa lisätä lapsiperheiden varhaista tukea, vahvistaa vanhempien jaksamista arjessa sekä jakaa tietoa, jolla voidaan vahvistaa lasten etua ja hyvinvoinnin toteutumista.

Monialainen ja monitoimijainen yhteistyö lasten, nuorten ja perheiden hyväksi edellyttää vahvoja, vuorovaikutuksellisia verkostoja, yhteistä suunnittelua sekä aktiivista ja oikea-aikaista tiedotusta ja viestintää eri toimijoiden välillä. Perhekeskusverkostot toimivat hyvänä yhteistyötapaana, jolloin jokainen toimija saa tuoda asioitaan esille ja yhteistyössä voidaan vastata alueen lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin.

Tietoa yhdistysten, järjestöjen ja seurakunnan tarjoamasta toiminnasta alueella löytyy verkosta, some-kanavista sekä hyvinvointialueen internet-sivuilta. Esimerkiksi perhekeskusten kohtaamispaikkojen ohjelma löytyy hyvinvointialueen verkkosivuilta. Seurakunnat tiedottavat omasta toiminnastaan aktiivisesti ja tietoa tapahtumista jaetaan perhekeskusten kautta lapsiperheille.

1.1.3 Yhteistyö kuntien kanssa

Perhekeskusten ja kuntien välinen yhteistyö perustasolla on erittäin tärkeää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja auttamiseksi varhaisessa vaiheessa. Yhtä lailla yhteistyö erityispalveluiden ja kuntien toimijoiden kanssa on erittäin tärkeää myös korjaavien palveluiden ja toimien mahdollistamiseksi. Erityisesti sivistyspalveluiden ja perhekeskusten sote-toimijoiden toimivat käytänteet ja mahdollisimman kitkaton yhteistyö on tärkeää, jotta varhaiskasvatuksessa ja koulussa havaittuihin lapsen ja perheen haasteisiin pystytään puuttumaan mahdollisimman varhain. Myös nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, hyvinvointipalvelut sekä kuntien maahanmuuttoon liittyvät toimijat ja palvelut ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita eri alueilla kaikissa lasten nuorten ja perheiden palveluissa.

Eri alueilla on erilaisia toimivia käytäntöjä. Hyviä käytäntöjä ja yhteistyörakenteita on pyritty jakamaan koko hyvinvointialueelle tarkoituksenmukaisella tavalla ja esimerkiksi perhekeskusverkostot ja opiskeluhuollon ohjausryhmät ovat toiminnassa kaikissa perhekeskuksissa kuntien ja perhekeskuksen toimintarakenteena.

Perhekeskuskohtaisessa perhekeskusverkostossa kohdataan säännöllisesti ajankohtaisten asioiden äärellä, jotka koskettavat alueen lapsia, perheitä ja nuoria. Opiskeluhuollon perhekeskuskohtaiset ohjausryhmät ovat myös kunnan ja hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden toimialueen toimijoiden säännöllisiä yhteistyötapaamisia liittyen erityisesti opiskeluhuoltoon. Kohtaamispaikkatoiminta yhdistää toimijoita yli sektorirajojen kuntalaisten ja asukkaiden parhaaksi.

Näiden lisäksi eri alueilla on omia foorumeita kunnan sekä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimialueen yhteistyön vahvistamiseksi liittyen mm. varhaiskasvatukseen sekä nuoriin.

1.1.4 Yhteistyö poliisin kanssa

Hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palvelut tekevät monenlaista yhteistyötä poliisin kanssa.

Ankkuritoiminta on moniammatillista yhteistyötä, mikä on sisällytetty perhekeskuksen rakenteisiin. Toimintaa ohjaa sisäministeriön julkaisema Ankkuritoiminnan -käsikirja. Toiminta kohdistuu nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, rikosten ennalta ehkäisemiseen ja jo alkaneen rikoskierteen katkaisemiseen. Toimintaa toteutetaan eri ammattilaisten (sote + poliisi) yhteisellä tiimimallilla.

Ankkurin lisäksi yhteistyötä tehdään myös monissa muissa tilanteissa. Poliisi voi toimia virkapuna mm. perheväkivalta-asioissa tai laitoksessa asuvan nuoren karkumatkojen selvittämisessä. Poliisi on mukana Marak-työryhmässä eli moniammatillisessa riskienarviointikokouksessa parisuhdeväkivaltaan liittyen. Poliisi tarjoaa konsultaatiota viranomaisille mm. Ankkuritoimintaan ja lapsirikostutkintaan. Poliisilla myös muuta ennalta estävää toimintaa ja nuorisovalvontaa, mikä tukee Hyvinvointialueen ennaltaehkäisevää työtä ja mitä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös yhteistyönä.

Nyt kun toimitaan Satakunnan hyvinvointialueena, poliisin edustus voisi jatkossa olla laajemminkin mukana erilaisissa työryhmissä.

Yhteistyö HYTE-yksikön kanssa

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on hyvinvointialueen ja verkostojen yhteistyötä läpileikkaava teema. HYTE-yksikkö vastaa hyvinvointialueen lakisääteisistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävistä sekä koordinoi koko hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. HYTE-yksikkö seuraa ja raportoi systemaattisesti väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan kehitystä sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. HYTE-yksikkö tekee tiivistä yhteistyötä alueen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien toimijoiden ja hankkeiden kanssa.

HYTE-yksikkö tekee kehittämissyhteistyötä elintapaohjauksen toimintamallin ja Neuvokas perhe -menetelmän kehittämisessä ja käyttöön otossa, mikä on käynnistynyt perhekeskusten kanssa keväällä 2024. Neuvokas perhe -menetelmää juurrutetaan moniammatillisesti eri keinoin mm. yhdessä perhekeskuksiin nimettyjen elintapaohjauksen yhdyshenkilöiden kanssa.

Osana perhekeskustoimintaa toteutetaan ennaltaehkäisevän päihdetyön mukaista Valomerkitoimintaa, jonka tavoitteena on alaikäisen terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisääminen sekä suojaaminen päihteiden aiheuttamilta haitoilta. HYTE-yksikkö vastaa menetelmäkoulutuksista koko Satakunnassa ja huolehtii koordinaatiosta jokaisella perhekeskusalueella. HYTE-yksikkö toimii ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatukena sosiaali- ja terveystalouksissa tehtävään haittojen vähentämiseen, hoitoon ja kuntoutukseen.

Lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevien ammattilaisten parissa pilotoidaan Luotsi-toimintamallia, minkä tavoitteena on, että työntekijöillä on taitoa tunnistaa turvattomuutta ja kohdata mahdollisesti väkivaltaa tai sen uhkaa kohdannut tai väkivaltaa käyttänyt asiakas sekä uskallusta ottaa asia puheeksi. Pilotointi toteutetaan Satakunnan kestävän kasvun Satakunta 2 -hankkeen ja HYTE-yksikön yhteistyönä. HYTE-yksikkö vastaa toimintamallin juurruttamisesta sekä Luotsi-verkoston koordinoinnista. HYTE-yksikkö koordinoi lähisuhdeväkivallan ehkäisyn alueellista yhteistyötä ja vastaa yhteisestä kehittämisestä.

HYTE-yksikkö ja Kestävän kasvun Satakunta 2 –hanke koordinoivat ja kehittävät kulttuuriresepti-toimintamallia. Lounatuulen perhekeskuksen Kultane®-neuvolan terveydenhoitajat ovat olleet mukana kulttuurireseptin kehittämissä ja jakaneet asiakkailleen kulttuurireseptejä vuodesta 2022 alkaen. Kultane®-neuvolan toiminta lisää perheiden hyvinvointia kulttuurin ja taiteen avulla sekä tukee vanhemman ja lapsen varhaista vuorovaikutusta.

Keväällä 2024 on kartoitettu neuvoloiden tarpeita ja toiveita kulttuurihyvinvoinnin suhteen. HYTE-yksikkö vahvistaa kulttuurihyvinvoinnin palveluohjausta, tarjoaa ammattilaisille työkaluja ja tietoa asiakkaiden ohjaamiseksi kuntien ja järjestöjen kulttuuripalveluihin, kuten harrastusten ja maksuttomien kulttuuritapahtumien pariin sekä vahvistaa yhteistyörakenteita sote- ja kulttuuripalvelujen välillä. Tavoitteena on myös vahvistaa kulttuurihyvinvoinnin osaamista elintapaohjauksessa.

HYTE-yksikkö johtaa järjestyhteistyöhön ja järjestöavustuksiin keskittyvää järjestöavustustyöryhmää.

Yhteistyö hankkeiden kanssa

Satakunnan hyvinvointialueella hankkeista vastaa toimi- ja vastuualueet yhdessä Strategia ja järjestämisen vastuualueella oleva tutkimus- ja kehittämissyksikkö (TKIO). TKIO-yksikkö seuraa tulevia ja avoinna olevia hakuja. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut (LNP) tunnistaa omat kehittämisen tarpeet. Kun tarpeille avautuu sopiva ulkoinen rahoitusinstrumentti, hankemusta ryhdytään työstämään TKIO-yksikön ja tuotannon kanssa tiiviissä yhteistyössä. Hakemus työstetään vastaamaan lasten-, nuorten ja perheiden palveluiden (LNP) tarpeita. TKIO vastaa hakemuksen suunnittelusta ja kirjoittamisesta, LANUPE tarpeiden tunnistamisesta ja kehittämisen tarpeista. Ennen hankehakemuksen jättämistä hyväksytetään se toimialueen johdossa.

Hankkeet tuovat kansallista verkostoitaa, hankkeen valtiollisista tilaisuuksista tai järjestyhteistyöstä tietoja tai kontakteja tuotannon tarpeisiin. Tilaisuuksia tarjotaan myös LNP:n henkilöstölle.

Hankkeiden kanssa yhteistyössä kehitetään asiakkaille tarjottavia palveluja, kuten elintapaohjausta ja -neuvontaa, mielenterveys- ja päihdepalveluja. Lisäksi yhteiskehittämisenä tuotetaan ammattilaisten koulutuksia, kuten terapiat etulinjaan liittyviä koulutuksia. Hankkeiden tuella voidaan pilotoida asioita. Pilotit suunnitellaan, niitä ohjataan ja suunnataan kehittämisen aikana yhdessä LNP:n toimijoiden ja hankkeiden kesken. Pilottien lopulla tuotantoon soveltuvat toimintamallit otetaan tuotannossa käyttöön, niiden optimointia jatketaan

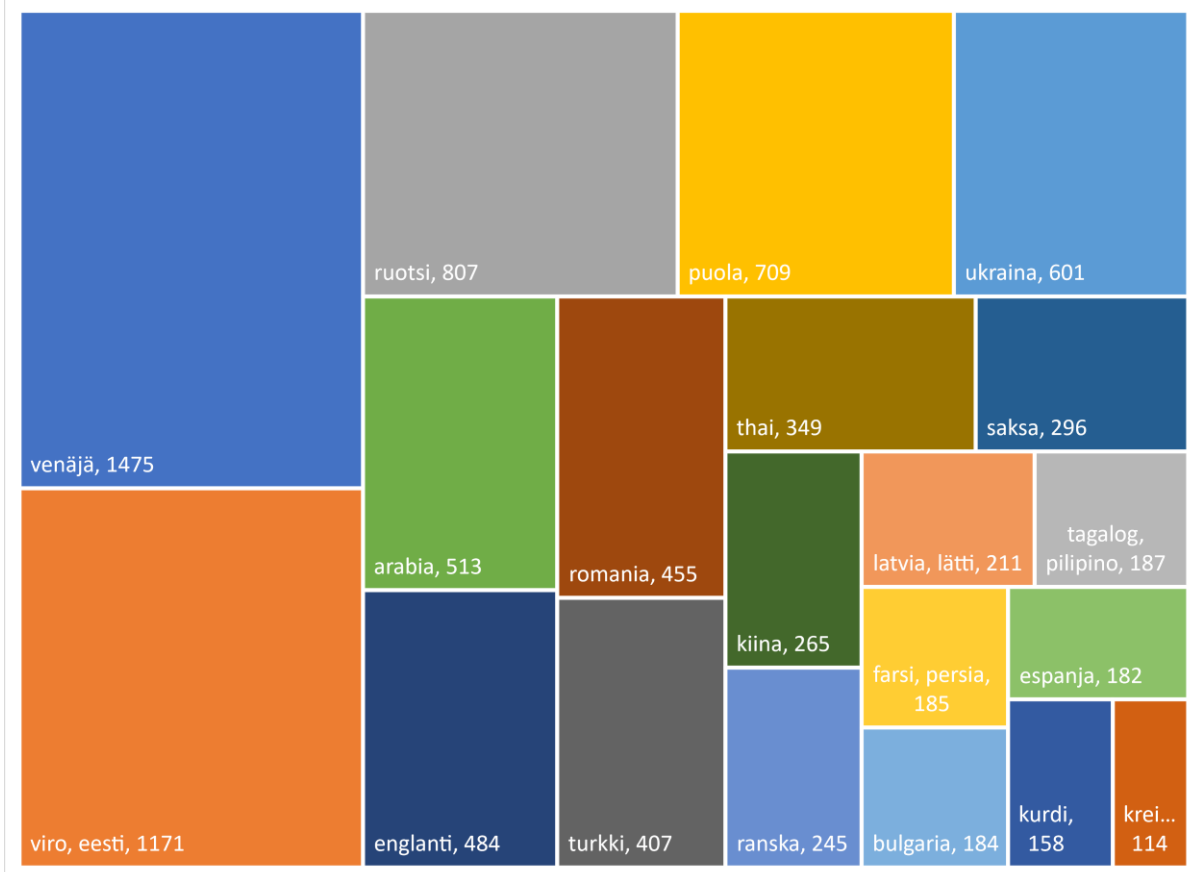
1.1.5 Yhteistyö aikuisten toimialueen kanssa

Satakunnan hyvinvointialueen aikuisten sosiaalipalvelut tarjoavat sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. **Sosiaalityö ja -ohjaus** ovat suunnitelmallista ja tavoitteellista asiakastyötä, joka on yksilöllisen tarpeen mukaista ohjausta ja neuvontaa, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja muita sosiaalihuoltolain mukaisia tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheiden itsenäistä suoriutumista ja turvallisuutta. Aikuisten palveluilla mahdollistetaan laajasti tukea myös lasten vanhemmille. Näillä toimilla lapsiperheiden hyvinvointi voi vahvistua ja tarve lastensuojelulle vähentyä. Sosiaaliohjausta ja –työtä toteutetaan sekä vastaanotto toimintana että kotikäyntinä.

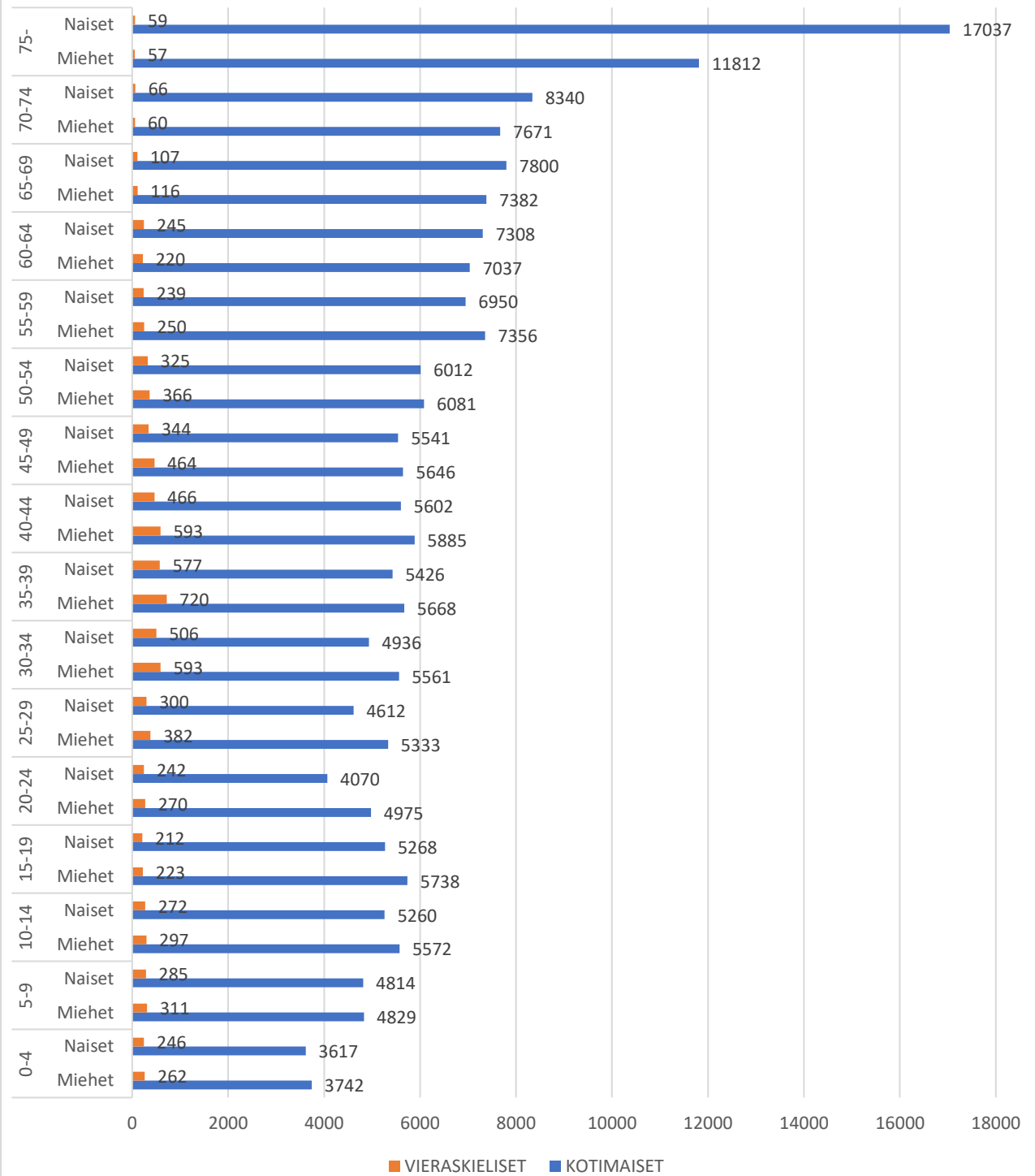
Aikuisten sosiaalipalveluihin kuuluu myös **erityistason maahanmuutto- ja pakolaistyö**, johon kuuluu monialainen yhteistyö eri tahojen kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteistyömuotoja erityistason maahanmuutto- ja pakolaistyön kanssa ovat esimerkiksi:

- Vastaanottoyksikön (VOK) / alaikäisyksikön lähettämien kuntasijoitushakemusten välitys eteenpäin LNP-palveluille (ml. ole-luvan saaneet ilman huoltajaa yksintulleet alaikäiset)
- Jos lapsiperheiden vanhempien kautta tulee ilmi lapseen liittyvä huoli, tehdään tarvittaessa huoli-ilmoitus lapsiperhepalveluille (maahanmuuttotiimin asiakkaina erityisen tuen tarpeessa olevat kotoajalla: aikuiset, lapsiperheiden vanhemmat sekä ikäihmiset (ei muistisairaat))
- LNP-erityiskustannusten korvauksiin liittyvät asiat: konsultointi, lausuntomallit / -pohjat
- Muu yhteistyö: ulkomaalaisrekisteri UMA-käyttöoikeushakemuksiin liittyen yms.

20 suurinta kieliryhmää Satakunnassa v. 2022 suomen kielen jälkeen (puhujien määrä)

Suomenkielisten ja vieraskielisten määrä Satakunnassa v. 2022

Työkyvyn tuen palveluiden vastuuyksikössä työikäisten sosiaalipalveluissa järjestetään työllistymistä tukevia ja työkykyä edistäviä palveluita työikäisille hyvinvointialueen asukkaille. Yksikön asiakkaina on myös perheellisiä ja nuoria, jolle tarjotaan samat palvelut kuin lapsettomille henkilöille. Keskiössä on siis työkyvyn edistäminen ja tukeminen ja työelämään kuntoutuminen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) ja kuntouttavan työtoiminnan kautta. Terveystuella tulee vahvemmin kumppaniksi työkyvyn arviointityössä ja turvaa asiakkaille heidän tarvitsemaansa hoitoa ja perustason kuntoutusta.

Työllistyminen ja työelämään osallistuminen tukee ja edistää perheiden sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia, työkyvyn arvioinnin ja työkyvyn edistämiseen liittyvien tukitoimien kautta tuotetaan hyvinvointia terveydentilan kohentumisen ja asiakkaan voimaantumisen kautta, kun hän saa oman tilanteensa paremmin haltuunsa. Toiminta perustuu yhteistyöhön ja kumppanuuteen muiden toimijoiden, kuten erityisesti TE-toimiston, kuntien työllisyyspalveluiden, Kelan ja terveydenhuollon sektorin kanssa.

Vammaispalveluilla pyritään poistamaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vaikeavammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Tavoitteena on kehitysvammaisen tai erityistä tukea tarvitsevan henkilön ohjaaminen ja tukeminen mahdollisimman normaaliin elämään yhteiskunnassa sekä tarpeellisen avun antaminen. Palveluita ja tukitoimia on muun muassa kulkemiseen, asumiseen, työtoimintaan ja henkilökohtaiseen apuun liittyviä.

Aikuisten toimialueeseen kuuluu myös **mielenterveys- ja päihdepalvelut** kuten psykososiaalisen tuen yksikkö, toiminnallinen kuntoutus, päihdeklinitkat, katkaisuhuolto ja päihdekuntoutus sekä erilaisia ryhmätoimintoja. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden vastuualueella hoidetaan myös lapsiperheiden vanhempien mielenterveyteen ja päihteisiin liittyviä ongelmia.

Yhteistyö lasten- ja nuorisopsykiatrian kanssa

Lastenpsykiatria on erityistason palvelua kuten lastensuojelukin. Yhteisasiakkuuksia on suhteellisen paljon lapsiperhesosiaalityön ja lastensuojeluasiakkaiden kanssa. Lastenpsykiatrialle edetään lääkärin läheteellä. Potilasmäärä on vuositasolla noin 700, lapset ovat alle 13-vuotiaita.

Avohoito on lastenpsykiatriassa keskeisin hoitomuoto: 95 % potilaista hoidetaan avopuolella, vain 5 % vuodeosastolla. Satakunnassa on 6 sairaansijaa. Hoitajaksoina voivat olla kriisijakso, tutkimusjakso tai päiväosasto.

Työryhminä toimivat pikkulapsityöryhmä, sijoitettujen lasten työryhmä, nepsy-työryhmä ja yleispsykiatrinen työryhmä. Lisäksi perheyksikkö mahdollistaa intensiivisen tuen koko perheelle vuorovaikutussuhteiden auttamiseksi.

Nuorisopsykiatria on erikoissairaanhoidoa kaikista vaikeimmin oireileville 13–22-vuotiaille. Lähetemäärä on ollut kasvava trendi nuorisopsykiatrialla. Avohoitokäyntien määrä on vuosien 2014–2021 välillä kasvanut noin 18 %. Avohoidossa on alueellisesti työryhmiä Porissa, Raumalla, Harjavalta-Huittisissa ja Kankaanpäässä. Lisäksi on sijoitettujen nuorten työryhmä (Silta-N), kuntoutumisyksikkö, nepsy-työryhmä ja toiminnallisen avohoidon yksikkö Toivo. Akuuttihoitomuotoina ovat akuuttiyksikkö, jossa on päiväpaikkoja ja poliklinikka sekä osasto S0. Uutena yksikkönä on syksyllä 2023 avautunut syömishäiriöyksikkö yli 12-vuotiaille, jossa toimintaa on sekä poliklinikkana että päiväpaikkoina.

1.1.6 Yhteistyö yritysten kanssa

Lasten, nuorten ja perheiden toimialueella tehdään paljon yhteistyötä myös erilaisten yritysten kanssa, niin suurten toimijoiden kuin yksityisyrittäjienkin kanssa. Erilaisia palveluja ostetaan yrityksiltä kuten terapioiden, perhetyötä, tukisuhdetoimintaa, laitospaikkoja, psykologipalveluita, lääkäripalveluita sekä työnohjauspalveluita.

Vuoden 2024 aikana on otettu käyttöön myös PSOP palvelusetelijärjestelmä ja palveluseteliyrittäjiksi on hakeutunut useita toimijoita. Lapsia, nuoria ja perheitä koskettavia palveluseteliä on mm. kuntoutuksen, koululaisten näöntutkimuksen ja lapsiperheiden kotipalvelun palvelusetelit. Hyvinvointialueelta asiakkaalle myönnetään palveluseteli, asiakas hakeutuu valitsemalleen palvelusetelituottajalle, joka toteuttaa sovitun palvelun ja yritys laskuttaa tästä hyvinvointialuetta sovittujen hintojen mukaisesti.

Satakunnan hyvinvointialueelle on siirtynyt kilpailutettu sopimuskokonaisuus koskien sosiaalihuoltolain (1301/2014) ja lastensuojelulain (417/2007) tarkoittamia lapsiperheiden ja lastensuojelun avohuollon ja sosiaalihuollon palveluita (perhetyö, tehostettu perhetyö, ammatillinen tukihenkilötoiminta, valvotut ja tuetut tapaamiset sekä valvotut vaihdot ja perhekuntoutus). Kyseessä on dynaaminen hankinta, johon on uusien toimijoiden mahdollista ilmoittautua vuosittain.

Lastensuojelun sijaishuollon palvelut ovat myös kilpailutettu maakunnallisesti. Hankinnan kokonaisuus koostuu ammatillisesta perhekotihoidosta, perustason-, eritystason- ja vaativan tason laitoshoidosta. Vuosittain uudet toimijat voivat ilmoittautua toimittajarekisteriin. Hyvinvointialueella on parhaillaan menossa myös kuntoutuksen palveluiden kilpailutus sisältäen eri terapiaa ja digitaalisilla alustoilla tapahtuvat puheterapiapalvelut.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta

	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Seuranta
1	Satakuntalaiset lapset, nuoret ja perheet liikkuvat enemmän	* Neuvokas perhe mallin käyttöönotto sosiaali- ja terveystalouksissa	*Thl:n tilasto ylipainoisista lapsista (ylipainon ml. Lihavuus yleisyys eri ikäisillä lapsilla) *Kouluterveyskyselyn tulokset liikkumisesta (vähintään tunnin päivässä liikkuvien %-osuus eri oppilasryhmissä) ja omasta hyvinvoinnin kokemuksesta *MOVE-mittausten tulokset (oppilaista se %-osuus, jolla heikko fyysinen toimintakyky) *Asiakasmäärät ja käyntimäärät.	*Vuosittain, hyvinvointialueen LNP laajennetussa johtoryhmässä, esihenkilöpalaverissa (Kouluterveyskyselyn tulokset kahden vuoden välein)

		*HYTE-valmentajat perhekeskuk- sissa	Elintapaohjeuksen ja liikunnan lisäämisen toimintamalli on laa- dittu ja käytössä perhe- keskuksissa	
2	Satakuntalaiset lap- set, nuoret ja per- heet voivat parem- min	*Terapiat etulinjaan menetelmien käyttöönotto *HYTE-tarjotin *Nuorten päihdehoidon/yksikön perustaminen *Vanhemmuuden tuki: erilaiset ryhmätoiminnot *Systeemisen työotteen käyttö ja juurruttaminen	*Käyttöön otettujen TE-menetelmien määrä, koulutettujen ammattilaisten määrä, menetelmienohjelmiin osallistuneiden asiak- kaiden määrä, koulu- terveyskyselyn tulokset lasten ja nuorten koke- masta mielentervey- destä (kouluterveysky- sely) * Onko hyte-tarjotin laadittu ja toimii säh- köisellä alustalla *Onko yksikkö toimin- nassa ja sen asiakas- määrät *Osallistujamäärät *Koulutettujen määrä ja asiakkaiden määrät lastensuojelun tii- meissä. Systeemisen ajattelun koulutukset perhekes- kuksen ammattilaisille	*Vuosittain, hyvinvointi- alueen LNP laajennetussa johtoryh- mässä, esi- henkilöpalave- reissa (Koulu- terveyskyselyn tulokset kah- den vuoden välein)
3	Yhteistyön lisäänty- minen eri ammatti- laisten ja tahojen kanssa, jotka tuot- tavat Satakunnassa palveluja lapsille, nuorille ja perheille	*Perhekeskusten ja lastensuojelun välisen yhteistyön tehostaminen *3. sektorin palvelujen näkyminen / lisääminen palvelutarjottimiin, järjestöavustusten kohdentaminen ha:n työtä tukevaksi *Perhekeskusverkostojen toiminta	*Yhteiset toimintamal- lit ja yhteistyöfoorumit *Kuinka monessa pal- velukuvauksessa näkyy 3. sektorin rooli, järjes- töavustusten euomää- räinen kohdentuminen lasten, nuorten ja per- heiden palveluihin, jotka tukevat ha:n työtä ja osaamista *Kuinka monta perhe- keskusverkostoa toimii,	*Vuosittain, hyvinvointi- alueen LNP laajennetussa johtoryh- mässä *Pikku Sisukas ja Sisukastoi- minnassa mu- kana olevat koulut ja päi- väkodit

		<p>*Kuntien sivistystoimien kanssa yhteistyön lisääntyminen ja mallintaminen</p>	<p>niiden kokoontumiset ja yhteiset alueelliset saavutukset</p> <p>*edustukset eri työryhmissä ja verkostoissa, opiskeluhuollon viestintäsuunnitelma</p> <p>*Pikku Sisukas- ja Sisukastoiminnan laajentaminen koko Satakuntaan</p>	
--	--	--	--	--
